

Gimnazija Franca Miklošiča Ljutomer

RABA KRAPENSKEGA GOVORA V VSAKDANJI GOVORICI

(Raziskovalna naloga)

Področje: Slovenski jezik in književnost

Avtorica:

Nika Magdič

Mentorica:

Klaudija Tivadar, prof. slovenščine in nemščine

Krapje, januar 2022

Zahvala

Zahvaljujem se mentorici Klaudiji Tivadar za pomoč pri izvedbi raziskav in pisanju raziskovalne naloge. Iskrena hvala tudi za lektoriranje naloge.

Zahvaljujem se tudi profesorici Lilijani Fijavž, da si je vzela čas in prevedla povzetek.

Prav tako se zahvaljujem gospe Elizabeti Magdič, s katero sem naredila intervju, in vaščanom Krapja, ki so se v velikem številu z veseljem odzvali in rešili anketo.

Kazalo

Vsebina

Zahvala	2
Uporabljene krajšave	6
Povzetek	7
Abstract	8
1 Uvod	9
1.1 Hipoteze in namen raziskovalnega dela.....	9
1.2 Metode dela.....	9
2 Teoretični del.....	11
2. 1 Kratka predstavitev vasi Krapje	11
2.2 Predstavitev prleškega narečja.....	12
2.2.1 Umestitev krapenskega govora	12
2.2.2 Glasoslovni oris.....	12
3 Eksperimentalni del	16
3.1 Abecedni slovarček.....	16
3.1.1 Zgradba geselskega članka	16
3.1.2 Slovarček	16
4 Rezultati.....	26
5 Zaključek.....	31
6 Viri in literatura	33
7 Prilogi.....	35
7.1 Intervju	35
7.2 Anketa	36

Kazalo grafov

Graf 1: Delež anketiranih glede na starost	26
Graf 2: Delež anketiranih v %, ki pozna pomen besede glede na starost	30
Graf 3: Delež anketiranih v %, ki izbrano narečno besedo še uporabljajo ...	30

Kazalo slik

Slika 1: Elizabeta Magdič.....	10
Slika 2: Vas Krapje – posnetek iz zraka.....	11
Slika 3: Letja, zmagovalka 1. slovenskega kasaškega derbija 1991, lastnik in rejec Stanko Kukol, voznik in trener Milan Kukol, oba iz Krapja	12

Uporabljene krajšave

ang. – angleščina

dov. – dovršnik

it. – italijanščina

lat. – latinščina

m – moški spol

mn. – množina

nedov. – nedovršnik

nem. – nemščina

prid. – pridevnik

prisl. – prislov

s – srednji spol

SSKJ – Slovar slovenskega knjižnega jezika

štev. – števnik

tur. – turščina

ž – ženski spol

Povzetek

Materni jezik ali prvi jezik ima posebno mesto med vsemi jeziki, ki se jih naučimo. Je jezik, ki se ga naučimo v najzgodnejšem otroštvu. V njem razmišljamo, čustveno doživljamo sebe in svet okoli sebe, govorimo, beremo in pišemo. Po navadi ga najbolje obvladamo. Zelo pomembno pa je tudi to, da nas poistoveti z narodom, ki mu pripadamo. Jezika ne moremo ohraniti z zakoni, lahko ga ohrani le živa govorica ljudi.

Moj materni jezik je prleščina, ki je del narečno zelo razvejane slovenščine. Ponosna sem na svoje narečje, veseli pa me tudi dejstvo, da prleščino še vedno uporablja večina mojih sovaščanov. Pripadnost svojemu narečju in ljubezen do njega so vaščani Krapja pokazali z velikim odzivom na anketo in mi tako omogočili izvedbo raziskovalne naloge, v kateri sem raziskovala značilnosti krapenske govornice kot dela osrednjega prleškega govora, predvsem pa me je zanimalo, ali ljudje še poznajo narečne besede in ali jih v vsakdanjem sporazumevanju še uporabljajo. Značilnosti krapenske govornice sem raziskovala s pomočjo besedila, ki sem ga pridobila na podlagi intervjuja s pristno govorko. Zbrano gradivo sem zapisala v slovenski fonetični transkripciji, nato je sledila jezikoslovna obravnava zbranega gradiva v obliki slovarčka. Pripravila sem anketo o poznavanju in vsakdanji uporabi določenih narečnih besed v različnih starostnih skupinah ljudi, s katero sem preverila njihovo dejansko poznavanje in uporabo narečnih besed v vsakdanji govorici. Sovasčani so z veseljem izpolnili anketo. Ugotovila sem, da je krapenska govorica med prebivalci Krapja še živa in se narečne besede v vsakdanjem govornem sporazumevanjem še vedno pogosto uporabljajo. Še posebej pozitivno me je presenetilo dejstvo, da tudi mladi z živo prleško besedo ohranjajo in negujejo svoj materni jezik.

Abstract

Mother tongue, or first language, has a special place among all the languages we learn. It is the language, we learn in earliest childhood, the language we think in, experience ourselves emotionally, speak, read and write. It is usually the language we use fluently. But it is also very important that it defines our national identity. Language cannot be preserved by laws, it can only be preserved if people use it in real life.

My mother tongue is *prleščina* – the dialect named after *Prlekija* region. Slovenian language is very diverse in its dialect. I am proud of my dialect, and I am also happy that the dialect is still spoken by most of my village inhabitants. The villagers of *Krapje* showed their belonging and love for their dialect by their overwhelming response to the survey, which made it possible for me to carry out my research. In my research I investigated the characteristics of *Krapje* speech as a variant of the central *Prlekija* dialect. I was particularly interested in whether people still understand some dialect words and whether they still use them in everyday communication. I researched the characteristics of the dialect with the help of a text I obtained from an interview with a genuine speaker. The collected material was written down in Slovene phonetic transcription, and is followed by a linguistic analysis of the collected material and a glossary. I prepared a survey based on understanding and usage of certain dialect words used in everyday speech. People of different age groups took part in a survey. The results of a survey show that the dialect of *Krapje* village is still alive and actively used among the inhabitants. One of the positively surprising findings is the fact that young people still preserve, nurture and actively use their mother dialect *prleščina* in their everyday communication.

1 Uvod

Ljudje v svojem vsakdanjem življenju vedno manj uporabljajo narečja in stare besede. Z raziskovalno nalogo sem želela izvedeti, koliko narečnih besed ljudje še uporabljajo v vsakdanjem govoru in ali še vedo, kaj pomenijo določene narečne besede. Prav tako me je zanimalo, od kod izvirajo prleške narečne besede in kako se izgovarjajo ter naglašujejo. V raziskovalni nalogi bom prikazala narečno podobo govora vasi Krapje in preverila poznavanje le-tega pri prebivalcih Krapja z okolico. Svojo raziskovalno nalogo sem uvrstila na področje slovenskega jezika. V slovenskih dialektoloških raziskavah opazamo različne rezultate glede rabe in uporabe narečij v neformalnih pogovornih okoljih. Nekateri raziskave navajajo, da se narečne besede v neformalnem pogovornem okolju še vedno uporabljajo, pri mladih v hkratni uporabi s slengovskim besediščem, spet druge, da narečno besedišče izpodriva splošna pogovorna oblika slovenskega jezika.

1.1 Hipoteze in namen raziskovalnega dela

Namen raziskovalnega dela je bil:

- orisati krapenski govor in ga umestiti v ustrezno narečno skupino;
- zbrati nekaj vsakdanjih narečnih besed, povezanih s prostori in predmeti v kmečkih hišah;
- zbrane besede predstaviti v obliki abecednega slovarčka;
- izvesti anketo o tem, ali določene starostne skupine izbrane narečne besede poznajo in ali jih v vsakdanjem govoru še uporabljajo.

Pred obdelavo dosedanjih raziskav sem si zastavila naslednje hipoteze:

1. Večina prevzetih besed iz krapenskega govora izhaja iz nemščine.
2. Ljudje iz Krapja in okolice še poznajo pomen večine izbranih narečnih besed.
3. Ljudje iz Krapja in okolice izbrane narečne besede redko uporabljajo v svojem vsakdanjem govoru.
4. Poznavanje in uporaba narečnih besede v vsakdanjem govoru se s starostjo anketirancev sorazmerno zvišuje.

1.2 Metode dela

Zbiranje gradiva je potekalo na terenu pri eni informatorki na podlagi kratkega intervjuja. Govorka je govorila v pristnem narečju. Med intervjujem je ugotovila, da se določenih izrazov ne spomni več, saj se uporabljajo zelo redko ali sploh več ne. Govorka je bila moja prababica, 92-letna Elizabeta Magdič, rojena 1930 na Cvenu. Od leta 1960 živi na Krapju. Zbiranje gradiva je potekalo po običajnem načinu v skladu z metodo snemanja in zapisovanja gradiva v slovenski fonetični transkripciji. Terenski in zapisovalni fazi je sledila jezikoslovna obravnava zbranega gradiva. Zbrane narečne besede sem tako ustrezno zapisala, z namenom, da se poleg izrečene narečne besede ohrani tudi zapisana.

Slika 1: Elizabeta Magdič

V zaključni fazi sem pripravila še anketo o poznavanju in vsakdanji uporabi določenih narečnih besed med ljudmi različnih starostnih skupin. Anketo sem posredovala prebivalcem Krapja in bližnje okolice, da bi pridobila čim realnejše rezultate. Anketa je bila dostopna v elektronski obliki, nekaj izvodov pa sem tudi natisnila, da so jih v pisni obliki izpolnili predvsem starejši.

Cilji raziskovanja so bili:

- predstaviti kraj raziskovanja;
- predstaviti glasoslovni oris krapenskega govora;
- urediti slovar narečnih besed;
- ugotoviti izvor narečnih besed; pri tem sem se opirala na etimološki slovar in različne dvojezične nemško-slovenske slovarje;
- ugotoviti, ali so zbrane narečne besede še žive med Prleki.

2 Teoretični del

2. 1 Kratka predstavitev vasi Krapje

Slika 2: Vas Krapje – posnetek iz zraka

Krapje je majhna vas, ki leži v osrčju Prlekije. Vas leži na 178 m nadmorske višine na Murskem polju. Sestavljena je iz dveh strnjenih gručastih naselij, ki ležita ob cesti Veržej – Ljutomer. Krapje se prvič omenja v Otokarskem deželno knežjem urbarju iz leta 1265–67. V tem času je obstajal v zaselku Zgornje Krapje strelnski dvorec, okrog katerega je potem nastala vas. Delitev prvotno ene vasi v dve je v preteklosti povzročila reka Mura, ki je večkrat spremenila svojo pot in tako presekala vas. Nastali sta dve vasi, Zgornje in Spodnje Krapje, ki sta ostali ločeni do leta 1945. Po letu 1945 sta se uradno združili v eno vas z imenom Krapje, vendar je delitev med vaščani še vedno prisotna in tudi teritorialno opazna, saj imamo dve vaški središči z dvema kapelicama, dva gasilska domova z dvema gasilskima društvoma in dva vaška grba.

Krapje je izrazito agrarna vas. V preteklosti so se Krapenčani ukvarjali izključno s kmetijstvom, predvsem poljedelstvom, z živinorejo in vinogradništvom. V povezavi s kmetijstvom pa so se razvile tudi določene dopolnilne dejavnosti, kot so mlinarstvo, mlekarstvo, kovaštvo, kolarstvo, čebelarstvo in prevoznništvo s konjsko vprego.

Danes se le še redke družine preživljajo izključno s kmetijstvom, večina je tako imenovanih polkmetov, ki obdelajo zemljo, pridelek prodajo, ob tem pa so zaposleni v okoliških večjih krajih. Od dopolnilnih dejavnosti sta ostali

predvsem čebelarstvo, v zaselku Zgornje Krapje je tudi čebelarski muzej, in konjereja, ki je bolj razširjena v zaselku Spodnje Krapje, gre pa predvsem za rejo avtohtone pasme ljutomerskega kasača, ki ga uporabljajo za kasaške dirke, ki imajo bogato tradicijo v Ljutomeru in okolici.

Slika 3: Letja, zmagovalka 1. slovenskega kasaškega derbija 1991, lastnik in rejec Stanko Kukul, voznik in trener Milan Kukul, oba iz Krapja

Kot zanimivost naj omenim ohranjene vaške vrtove, imenovane Žüpjak, ki so nastali po propadu fevdalizma na skupni vaški srenjski zemlji, na kateri si je takrat obstoječih 14 kmetij uredilo vsaka po en vrt. Danes je delno ohranjenih le še 6 vrtov.

2.2 Predstavitev prleškega narečja

2.2.1 Umestitev krapenskega govora

Krapenski govor spada v prleško narečje, ki je poleg prekmurščine, slovenskogoriškega in haloškega narečja del panonske narečne skupine. Natančneje ga uvrščamo v srednjeprleški govor, ki se govori na spodnjem ptujskem polju in na ozemlju med rekama Pesnico in Ščavnico. Za srednjeprleški govor je značilna izguba tonemskega naglaševanja, ima pa ohranjeno jakostno naglaševanje. Prleško narečje je bilo deležno vseh slovenskih naglasnih premikov.

2.2.2 Glasoslovni oris

Samoglasniški sestav krapenskega govora vsebuje dolge naglašene, kratke naglašene in nenaglašene samoglasnike.

Dolgi naglašeni samoglasniki so: i:, ü:, u:, e:, o:, a: in r:.

i:

- je nastal iz stalno dolgega i: 'si:n, m'li:n,
- po mlajšem naglasnem umiku pa je nastal iz naglašenega i: 'pi:sala, 'ti:ščalo;

ü:

- je nastal iz stalno dolgega ü: p'lü:ča, 'dü:ša, 'lü:č, k'lü:č, v'ü:š;
- v prevzetih besedah: b'rü:tif, 'pü:ngrat, š'tü:nfe

u:

- je nastal iz stalno dolgega samoglasniškega u: 'su:nce, 'ču:n, 'gu:t, 'bu:xa, 'vu:k,
- tip 'vu:dra, 'vu:jtj s protezo v;

ẹ:

- je nastal iz stalno dolgega e: je'sẹ:n, 'lẹ:t, 'pẹ:č, sɾ'cẹ:,
- je nastal iz stalno dolgega ẹ: z'vẹ:zda, m'lẹ:ko, s'vẹ:ča, g'rẹ:x,
- je nastal iz stalno dolgega nosnega ẹ: de'sẹ:t, de'vẹ:t, 'pẹ:t,
- je nastal iz stalno dolgega ə: 'dẹ:n, 'lẹ:n, 'vẹ:s;
- primeri z navadno neregularnim refleksom za ẹ: g'rẹ:da, 'mẹ:xka;
- v prevzetih besedah: š'tẹ:nge;

o:

- je nastal iz stalno dolgega o: 'nọ:č, 'mọ:č, 'bọ:k, me'sọ:, o'kọ:, ne'bọ:,
- je nastal iz stalno dolgega nosnega o: k'lọ:p, , 'rọ:p, 'pọ:t, 'zọ:p, 'rọ:ka, 'nọ:ga,
- je nastal iz stalno dolgega a: d'vọ:, g'lọ:va, bro:č, bro:tva, x'rọ:st, ko'vọ:č, t'rọ:va;
- v prevzetih besedah: 'šọ:der;

a:

- se je razvil iz redko stalno dolgega polglasnika: 'ča:st;
- v prevzetih besedah: 'ga:zda, 'ša:ka, š'ta:la;

r:

- stalno dolgi samoglasniški r: 'kr:f, 'pɾ:st, s'mɾ:t.

Sistem kratkih naglašenih samoglasnikov sestavljajo monoftongi: i, ü, u, ẹ, o, e, a, r.

i

- je nastal iz staroakutiranega i v zadnjem besednem zlogu: 'nit, f'tič, 'miš, 'sit, 'nič;
- je nastal iz staroakutiranega i v nezadnjem besednem zlogu: 'miza, 'lipa, 'xiša, 'žila,

ü

- je nastal iz staroakutiranega u v zadnjem besednem zlogu: k'rüx, 'küp, f'küp;
- in iz staroakutiranega u v nezadnjem besednem zlogu: 'kūra, 'jüžina, 'žüpa, 'küga, 'müxa;

u

- je nastal iz staroakutiranega samoglasniškega t v zadnjem besednem zlogu: 'guč, 'pux, 'pun;
- in iz staroakutiranega samoglasniškega t: v nezadnjem besednem zlogu: 'žuna, 'buxa, 'vuna;
- je nastal iz novoakutiranega o v položaju pred nazalnim konzonantom (nedosledno): 'gunin, 'kuj;
- v prevzetih besedah: re'gula, re'guliť, 'runa, 'šuma;
- v onomatopejskih besedah: 'kuka, 'kukavica;

ę

- je nastal iz staroakutiranega ě v nezadnjem besednem zlogu: b'ręza, st'ręxa, 'męra,
- in iz staroakutiranega ě v zadnjem besednem zlogu: 'dęť;
- v prevzetih besedah: 'lęder, p'rędga, ban'dęra;

o

- je nastal iz staroakutiranega nosnega o: 'goba, 'doga, 'koc̣a, 'toč̣a;
- primeri z navadno neregularnim refleksom za nosni o: 'voġel, 'moški;
- je nastal iz novoakutiranega o v zadnjem besednem zlogu: 'noš, k'noť, k'rōp, 'kōš;
- je nastal iz novoakutiranega o v nezadnjem besednem zlogu: 'xōdin, 'nošin, p'rōsin,
- sekundarno naglašeni o: 'kōtel, 'kōza, g'rōza,
- v prevzetih besedah: 'ofer, š'pōrxet;

e

- je nastal iz novoakutiranega polglasnika v zadnjem besednem zlogu: k'met, 'deš, 'pes;
- in iz novoakutiranega polglasnika v nezadnjem besednem zlogu: 'gene, 'meša, s'nexa,
- umično naglašeni polglasnik: 'čeber, 'megla, s'teber;

- je nastal iz staroakutiranega nosnega ϵ v nezadnjem besednem zlogu: s'reča, 'jezik, 'detelca;
- je nastal iz staroakutiranega nosnega i ϵ v zadnjem besednem zlogu: 'več, 'zet;
- v soseščini konzonantov m, n: kɔ'leno, pɔ'leno, 'pena, 'sen;
- je nastal iz novoakutiranega e v zadnjem besednem zlogu: k'met;
- je nastal iz novoakutiranega e v nezadnjem besednem zlogu: k'meta, 'nesa, 'peka, 'reka;
- umično naglašeni e: 'melen, 'nesen, 'rečen;
- v prevzetih besedah: 'betek, 'betežen, 'penezi, c'vek;

a

- je nastal iz staroakutiranega a v zadnjem besednem zlogu: b'rat, 'rak, 'nas, 'tan;
- je nastal iz staroakutiranega a v nezadnjem besednem zlogu: 'kača, d'laka, 'žaba, k'rava;
- v prevzetih besedah: š'paṛkl, šk'rampɫ, 'fašenk, 'fara, 'farɔf, š'tala, g'laš, g'lažovina;

r

- je nastal iz staroakutiranega samoglasniškega r: s'ṛna, 'pṛst, 'kṛst, x'ṛbet.

Nenaglašeni samoglasniki so: i/i, u, e, ɔ, a in r. Razvili so se iz izhodiščnih praslovanskih nenaglašanih samoglasnikov.

Soglasniški sestav obsega zvočnike: m, n, l, r, v, j in nezvočnike: p, t, k, b, d, g, f, s, š, h, z, ž, c, č.

Posebnosti:

- lj → l ('val),
- nj → j ('jive, 'ogen),
- končni -m prehaja v → -n g'rɛ:n, gučín, nesen, vlečen,
- -v prehaja v → -f na koncu besede in pred nezvenečimi nezvočniki (p'raf, f'se),
- v se pojavlja kot proteza ('vüsta, 'vüxa),
- dn → gn (g'nes),
- pt preide v → ft (f'tič).

3 Eksperimentalni del

3.1 Abecedni slovarček

V abecednem slovarčku je zbrano vsakdanje narečno besedje, povezano s prostori in predmeti v hiši v krapenskem govoru. Narečna poimenovanja sem zbrala s pomočjo intervjuja in pripovedi informatorke.

3.1.1 Zgradba geselskega članka

Geselski članek je sestavljen iz posameznih sestavin, ki si sledijo v določenem zaporedju:

1. najprej je krepko zapisana narečna beseda
2. nato dvema navpičnicama (||)
3. sledi fonetično zapisana narečna ustreznica v prvi (osnovni) in drugi slovarski obliki –to pomeni, da so:
 - samostalniki in samostalniške besedne zveze zapisani v imenovalniku in roditeljskem ednine (pri množinskih samostalnikih v množini),
 - glagoli v nedoločniku in prvi osebi ednine sedanjika,
 - pridevniki v oblikah za moški, ženski in srednji spol.
4. Sledi besednovrstna oznaka iztočnice:
 - m, ž in s so oznake za spol samostalnika, ki velja tudi za podiztočnice s samostalniškim jedrom in pridevniškim prilastkom,
 - dov. in nedov. sta oznaki glagolskega vida iztočnice,
 - prid. je oznaka za (vrstni) pridevnik, ki se sicer skupaj s samostalniškim jedrom pojavlja tudi kot podiztočnica ustreznega enobesednega termina.
5. Sledi v poševnicah zapisana pomenska razlaga geselske besede, ki je lahko knjižna ustreznica narečnega izraza, če ta obstaja, ali natančnejše terminološko pojasnilo, če v knjižnem jeziku ni ustreznega enobesednega termina; če je iztočnica enaka knjižni besedi, je pomenska razlaga povzeta po SSKJ. Kadar ima leksem več pomenov, so ti znotraj slovarskega gesla razvrščeni pod zaporednimi številkami. Znak → pri pridevniških iztočnicah kaže k samostalniški iztočnici, ob kateri ta pridevnik nastopa kot levi prilastek v večbesedni podiztočnici.
6. Pri terminu, prevzetem iz tujega jezikovnega sistema, je v oglatem oklepaju zapisano, od kod je prevzet. Razlaga izvora je povzeta po etimoloških slovarjih (Bezljaj, Snoj), kratice, ki označujejo izvor, so povzete po Snoju. Kadar geselskemu članku ne sledi oklepaj, je termin slovanskega izvora.

3.1.2 Slovarček

B

beštek || beš'tɛk -a m *jedilni pribor*: **Beš'tɛk**: 'žli:ce, 'vi:lce, 'noži so bi'li v 'mi:znici, čę: jo je 'miza 'mę:la, o'va:čik pa f gre'dęnci. [nem.- *Eßbesteck*]

brisoč || bri'so:č -a m *brisača*: 'Tü:di 'mela, 'so:l, 'cuker, pɾ'per, ki'mi:n, 'mošt, 'zobl, 'mlę:ko, pa 'jeja so bili f gre'dęnci, pa 'tü:di 'kü:xinske 'cote, pa **bri'soče**, smo 'meli 'tan. Pslovan.

C

cidilo || ci'di:lo -a s *cedilo*: F gre'denci je 'bi:la f'sa po'so:dva: 'rejngle, sk'lēde, 'pi:skri ('vęki, 'ma:li), ri'gęlce, 'dū:kli, 'ša:lice, 'ku:pice, ta'lę:ri, **ci'di:la**, ki'xa:če, šle'fęrke, va'lęk. Pslovan.

celi || 'cę:li -a -o prid. *cel*: 'Tan so bi'li: li'dję **'cę:li** 'dę:n. Pslovan.

cuker || 'cuker -kra m *sladkor*: 'Tü:di 'mela, 'so:l, **'cuker**, pɾ'per, ki'mi:n, 'mošt, 'zoɓl, 'mlę:ko, pa 'jįca so bili f gre'denci, pa 'tū:di 'kü:xinske 'cęte, pa bri'soče, smo 'meli 'tan. [nem. *Zucker*]

D

den || 'de:n, dneva m *dan*: 'Tan so bi'li: li'dję 'cę:li **'dę:n**. Pslovan.

deca || 'dęca -e s mn. *otroci*: F 'kühji se je 'kühalo, 'jęlo, g'lejalo tele'vizjo, pos'lü:šalę 'radjo, 'kortalo, š'tęlo 'knige, **'dęca** so se pri 'mizi vi'či:li, pa 'pi:sali, ve'čęer pa so se f 'kühji še 'mu:jvali. Slovan.

divan || 'di:van -a m *oblazinjeno ležišče brez stranic, navadno ozko in z dvignjenim zgnavjem*: F 'kühji je 'bi:ja 'tūdi **'di:van**, na 'kęren so ve'čęer g'lejali tele'vizjo, 'lehko pa je 'tūdi š'tę: s'pa: na 'jen. [nem. *Diwan iz tur. divan*]

dugi || 'du:gi -a -o prid. *tisti, ki ima med skrajnima koncema razmeroma veliko razsežnost*: 'Miza je 'bila 'vęka pa **'du:ga**, ve so 'nęgda 'męli li'dję 'pu:no 'dęce. Pslovan.

drva || 'drva s mn. *razžagan in navadno naklan les za kurjavo*: Š'pęrxeti so bi'li: na **'drva**, 'męli so 'vę:ko p'lęto, pa še 'kętel za 'tęplo 'vędo 'pę:lek. Pslovan.

dvo || 'd'vę šte. *dva*: V š'tiblcı sta bi'lę **d'vę** 'vęka š'tampeta s štro'zękoma, 'pętli že z mod'ręcoma, 'tu:xanti, 'vu:jnkiši, v 'zi:mi tūdi 'gü:jami. Pslovan.

F

furhaus || 'furhaus -a m *hodnik, veža*: V f'saki 'xi:ši je 'bi:la 'kü:hja, š'pejza, š'tiblc, p'rę:dja 'xi:ša, 'zędja 'xi:ša, pa 'du:gi **'furhaus**, 'gęri 'nęxiš, s'pędi pa piv'ni:ca.

[nem. *durch hause*]

fürtof || 'fürtof -a m *predpasnik*: V 'ję:j so 'męli g'vant: x'lače, 'me:jce, 'rębače, 'jenke, 'sü:kje, **'fürtofe**, š'trikače, pa s'pę:dji 'vę:š: 'gate, 'mejce, 'lejbiče, 'zękle, š'tü:nfe. [nem. *Fürtuch*]

G

gate || 'gate gat ž. mn. *spodnje hlače*: V 'ję:j so 'męli g'vant: x'lače, 'me:jce, 'rębače, 'jenke, 'sü:kje, 'fürtofe, š'trikače, pa s'pę:dji 'vę:š: **'gate**, 'mejce, 'lejbiče, 'zękle, š'tü:nfe. Pslovan.

glejati || g'lejati g'lejan nedov. *gledati, upirati, usmerjati pogled kam*: F 'kühji se je 'kühalo, 'jęlo, **'glejalo** tele'vizjo, pos'lü:šalę 'radjo, 'kortalo, š'tęlo 'knige, 'dęca so se pri 'mizi vi'či:li, pa 'pi:sali, ve'čęer pa so se f 'kühji še 'mu:jvali. Pslovan.

gloven || g'lęven -a -o prid. *tisti, ki je po pomembnosti na prvem mestu*: **G'lęvna** je 'bila 'kühja. Pslovan.

gori || 'gęri zgoraj prisl. *izraža položaj, ki je od določenega položaja v prostoru višje*: V f'saki 'xi:ši je 'bi:la 'kü:hja, š'pejza, š'tiblc, p'rę:dja 'xi:ša, 'zędja 'xi:ša, pa 'du:gi 'furhaus, **'gęri** 'nęxiš, s'pędi pa piv'ni:ca. Pslovan.

gredenca || gre'deŋca -e ž *kos pohištva, podoben omari, navadno za posodo in pribor*: F **gre'deŋci** je 'bi:la f'sa po'so:dva: 'rejŋgle, sk'lēde, 'pi:skri ('vėki, 'ma:li), ri'gėlce, 'dū:kli, 'ša:lice, 'ku:pice, ta'lė:ri, ci'di:la, ki'xa:če, šle'fėrke, va'lėk. [it. *credenza*]

gūja || 'gū:ja -e ž *odeja*: V š'tiblci sta bi'lō d'vō 'vėka š'tampeta s štro'zōkoma, 'pōtli že z mod'rocoma, 'tu:xanti, 'vu:jnkiši, v 'zi:mi tüdi '**gū:jami**. [lat. *gaussape*]

gvant || g'vant: -a m *obleka*: V 'jō:j so 'mėli '**g'vant**: x'lače, 'me:jce, 'rōbače, 'jenke, 'sü:kje, 'fürtofe, št'rikače, pa s'pō:dji 'vė:š: 'gate, 'mejce, 'lejbiče, 'zōkle, š'tü:nfe. [nem. *gewant*]

H

hiša || 'xiša -e ž *stavba, namenjena zlasti za bivanje ljudi*: 'Negda so bi:'le k'mėčke '**xiše** 'bōle 'niske, pa 'du:ge. Cslovan.

hlače || x'lače hlač ž mn. *oblačilo, ki obdaja spodnji del telesa in vsako nogo posebej*: V 'jō:j so 'mėli g'vant: '**x'lače**, 'me:jce, 'rōbače, 'jenke, 'sü:kje, 'fürtofe, št'rikače, pa s'pō:dji 'vė:š: 'gate, 'mejce, 'lejbiče, 'zōkle, š'tü:nfe. [lat. *calceus*]

J

jabuka || 'ja:buka -e ž *jabolko*: V piv'ni:ci pa je 'bi:ja 'p'lac za pi'ja:čo, 'jesix, v 'zi:mi, pa še '**ja:buke**, kram'pė:r, m'řkefco, 'ru:no, 'rėpo ... Pslovan.

jejca || 'jejca -e ž *jajce*: 'Tü:di 'mela, 'sō:l, 'cuker, p'řper, ki'mi:n, 'mōst, 'zōbl, 'mlė:ko, pa '**jejca** so bili f gre'deŋci, pa 'tü:di 'kü:xinske 'cōte, pa bri'sōče, smo 'meli 'tan. Pslovan.

jenka || 'jenka -e ž *krilo*: V 'jō:j so 'mėli g'vant: x'lače, 'me:jce, 'rōbače, '**jenke**, 'sü:kje, 'fürtofe, št'rikače, pa s'pō:dji 'vė:š: 'gate, 'mejce, 'lejbiče, 'zōkle, š'tü:nfe. [nem. *Jacke*]

jesih || 'jesix -a m *kis*: V piv'ni:ci pa je 'bi:ja 'p'lac za pi'ja:čo, '**jesix**, v 'zi:mi, pa še 'ja:buke, kram'pė:r, m'řkefco, 'ru:no, 'rėpo ... [nem. *ezzih*]

jesti || 'jesti 'jė:n nedov. *dajati hrano v usta in požirati*: F 'kühji se je 'kühalo, '**jėlo**, g'lejalo tele'vizjo, pos'lü:šalo 'radjo, 'kōrtalo, š'tėlo 'knige, 'dėca so se pri 'mizi vi'či:li, pa 'pi:sali, ve'čėr pa so se f 'kühji še 'mu:jvali. Pslovan.

K

kihača || ki'xa:ča -e ž *kuhalnica*: F gre'deŋci je 'bi:la f'sa po'so:dva: 'rejŋgle, sk'lēde, 'pi:skri ('vėki, 'ma:li), ri'gėlce, 'dū:kli, 'ša:lice, 'ku:pice, ta'lė:ri, ci'di:la, '**ki'xa:če**, šle'fėrke, va'lėk. Cslovan.

kimin || ki'mi:n -a m *kumina*: 'Tü:di 'mela, 'sō:l, 'cuker, p'řper, '**ki'mi:n**, 'mōst, 'zōbl, 'mlė:ko, pa 'jejca so bili f gre'deŋci, pa 'tü:di 'kü:xinske 'cōte, pa bri'sōče, smo 'meli 'tan. [it. *cumin*]

klop || k'lō:p -i ž *podolgovata lesena priprava z nogami za sedenje (več oseb)*: V f'saki 'kühji je 'bi:ja š'pōrxet, gre'deŋca, 'miza – pona'vō:di z 'miznicōj, s'tōli ali pa '**k'lō:p**, 'diva:n, pa 'kōl'kišta za 'dřva. Pslovan.

kmečki || k'mė:čki -a -o prid. *nanašajoč se na kmete*: 'Negda so bi:'le '**k'mė:čke** 'xiše 'bōle 'niske, pa 'du:ge. Pslovan.

kniga || 'kniga -e ž *knjiga*: F 'kühji se je 'kühalo, 'jelo, g'lejalo tele'vizjo, pos'lü:šalo 'radjo, 'kortalo, š'telo 'knige, 'dęca so se pri 'mizi vi'či:li, pa 'pi:sali, ve'čer pa so se f 'kühji še 'mu:jvali. Slovan.

kolkišta || 'køl'kišta -e ž *zaboj za drva*: V f'saki 'kühji je 'bi:ja š'põrxet, gre'dęnca, 'miza – pona'võ:di z 'miznicõj, s'tõli ali pa k'lõ:p, 'diva:n, pa 'køl'kišta za 'drva. [nem. *Kohle Kiste*]

kortati || 'kõrtati, 'kõrtan nedov. *kartati, igrati igro s kartami*: F 'kühji se je 'kühalo, 'jelo, g'lejalo tele'vizjo, pos'lü:šalo 'radjo, 'kortalo, š'telo 'knige, 'dęca so se pri 'mizi vi'či:li, pa 'pi:sali, ve'čer pa so se f 'kühji še 'mu:jvali. [it. *Carte*]

kotel || 'kõtel –tla m *velika, navadno okrogla ali valjasta kovinska posoda za kuhanje, segrevanje*: Š'põrxeti so bi'li: na 'drva, 'męli so 'vę:ko p'lõto, pa še 'kõtel za 'tõplo 'võdo 'põ:lek. [lat. *cattilus*]

kramper || kram'pę:r -a m *krompir*: V piv'ni:ci pa je 'bi:ja 'p'lac za pi'ja:čo, 'jesix, v 'zi:mi, pa še 'ja:buke, **kram'pę:r**, m'řkefco, 'ru:no, 'rępo ... [nem. *Grundbirne*]

kuhja || 'kühja -e ž *kuhinja*: G'lõvna je 'bila 'kühja. [lat. *culina*]

kuhati || 'kühati 'kühhan nedov. *kuhati, delati hrano bolj užitno z delovanjem toplote*: F 'kühji se je 'kühalo, 'jelo, g'lejalo tele'vizjo, pos'lü:šalo 'radjo, 'kortalo, š'telo 'knige, 'dęca so se pri 'mizi vi'či:li, pa 'pi:sali, ve'čer pa so se f 'kühji še 'mu:jvali. [lat. *conquere*]

kupica || 'ku:pica -e ž *steklen kozarec*: F gre'dęnci je 'bi:la f'sa po'sõ:dva: 'rejngle, sk'lęde, 'pi:skri ('vęki, 'ma:li), ri'gęlce, 'dũ:kli, 'ša:lice, 'ku:pice, ta'lę:ri, ci'di:la, ki'xa:če, šle'fęrke, va'lęk. [it. *cuppa*]

L

lejbič || 'lejbič -a m *modrček*: V 'jõ:j so 'męli g'vant: x'lače, 'me:jce, 'rõbače, 'jenke, 'sũ:kje, 'fürtofe, š'trikače, pa s'põ:dji 'vę:š: 'gate, 'mejce, 'lejbiče, 'zõkle, š'tũ:nfe. [nem. *Leiblein*]

lidje || li'dje -i m mn. *ljudje*: 'Tan so bi'li: li'dję 'cę:li 'dę:n. Pslovan.

M

modroc || mod'rõc -a m *jogi, vzmetnica brez trdnega okvira*: V š'tiblci sta bi'lõ d'võ 'vęka š'tampeta s štro'zõkoma, 'põtli že z **mod'rõcoma**, 'tu:xanti, 'vu:jnkiši, v 'zi:mi tũdi 'gũ:jami. Q:'mõra za 'cõte je 'bi:la 'bõle 'mala. [nem. *Matratze*]

mejca || 'me:jca -e ž *majica, vrhnje oblačilo navadno s kratkimi rokavi*: V 'jõ:j so 'męli g'vant: x'lače, 'me:jce, 'rõbače, 'jenke, 'sũ:kje, 'fürtofe, š'trikače, pa s'põ:dji 'vę:š: 'gate, 'mejce, 'lejbiče, 'zõkle, š'tũ:nfe. [it. *maia*]

mali || 'ma:li -a -o prid. *majhen*: F gre'dęnci je 'bi:la f'sa po'sõ:dva: 'rejngle, sk'lęde, 'pi:skri ('vęki, 'ma:li), ri'gęlce, 'dũ:kli, 'ša:lice, 'ku:pice, ta'lę:ri, ci'di:la, ki'xa:če, šle'fęrke, va'lęk. Pslovan.

most || 'mõst -i ž *mast, trdna, mazava v vodi netopna organska snov, pridobljena iz maščobnega tkiva*: V š'pejzi je 'bila 'tũ:nka z 'męsom, pa 'tũ:nka za 'mõst ... Pslovan.

mati || 'mati -ere ž *ženska, ki ima otroka*: 'Tan sta spa'lõ 'õča pa 'mati. Pslovan.

meti || 'me:ti, 'mɔ:n nedov. *imeti, izraža, da je nekaj osebkova svojina, lastnina*: 'Tü:di 'mela, 'sɔ:l, 'cuker, pɾ'per, ki'mi:n, 'mɔst, 'zɔbl, 'mlɛ:ko, pa 'je:ca so bili f gre'dɛnci, pa 'tü:di 'kü:xinske 'çɔte, pa bri'sɔçe, smo '**meli** 'tan. Stcslovan.

meso || 'mesɔ -a s *navadno rjavkasto rdeče tkivo živalskega telesa, kot hrana*: V š'pejzi je 'bila 'tü:nka z '**mɛsom**, pa 'tü:nka za 'mɔst. Stcslovan.

miza || 'miza -e ž *kos pohištvu iz ravne plošče in navadno štirih nog*: V f'saki 'kühji je 'bi:ja š'pɔrxet, gre'dɛnca, '**miza** – pona'vɔ:di z 'miznicɔj, s'tɔli ali pa k'lɔ:p, 'diva:n, pa 'kɔl'kišta za 'dɾva. [it. *mensa*]

miznica || 'miznica -e ž *predal sredi mize tik pod ploščo*: V f'saki 'kühji je 'bi:ja š'pɔrxet, gre'dɛnca, 'miza – pona'vɔ:di z '**miznicɔj**, s'tɔli ali pa k'lɔ:p, 'diva:n, pa 'kɔl'kišta za 'dɾva. [it. *mensa*]

mleko || 'mlɛ:ko -a s *mleko, bela tekočina, ki se izloča pri samicah sesalcev določen čas po porodu kot hrana za mladiče*: 'Tü:di 'mela, 'sɔ:l, 'cuker, pɾ'per, ki'mi:n, 'mɔst, 'zɔbl, '**mlɛ:ko**, pa 'je:ca so bili f gre'dɛnci, pa 'tü:di 'kü:xinske 'çɔte, pa bri'sɔçe, smo 'meli 'tan. Pslovan.

mrkefca || m'ɾkefca -e ž *korenje*: V piv'ni:ci pa je 'bi:ja 'p'lac za pi'ja:čo, 'jesix, v 'zi:mi, pa še 'ja:buke, kram'pɛ:r, '**m'ɾkefco**, 'ru:no, 'rɛpo ... Pslovan.

mujvati || 'mu:jvati 'mujvlen nedov. *umivati, čistiti telo ali del telesa navadno z vodo in milom*: F 'kühji se je 'kühalo, 'jɛlo, g'lejaló tele'vizjo, pos'lü:šalɔ 'radjo, 'kɔrtalo, š'tɛlo 'knige, 'dɛca so se pri 'mizi vi'çi:li, pa 'pi:sali, ve'čɛr pa so se f 'kühji še '**mu:jvali**. stcslovan.

N

nasipati || na'si:pati na'si:plen dov. *nasipati, spravljati kam kaj sipkega, drobnega*: Na 'nɔxiši so 'mɛli '**na'si:pano** z'rje. stcslovan.

negda || 'negda prisl. *nekdaj, izraža ne natančno določen čas, v katerem se je dejanje dogajalo*: '**Negda** so bi:'le k'mɛçke 'xiše 'bɔle 'niske, pa 'du:ge. stcslovan.

niski || 'niski -a -o prid. *nizek, tisti, ki ima v navpični smeri navzgor razmeroma majhno razsežnost*: 'Negda so bi:'le k'mɛçke 'xiše 'bɔle '**niske**, pa 'du:ge. stcslovan.

nohiš || 'nɔxi:š -a m *nahišje, podstrešje*: Na '**nɔxiši** so 'mɛli na'si:pano z'rje. cslovan.

nož || 'nɔž -a m *priprava za rezanje iz rezila in ročaja*: Beš'tɛk: 'žli:ce, 'vi:lce, '**nɔži** so bi'li v 'mi:znici, çɛ: jo je 'miza 'mɛ:la, o'va:čik pa f gre'dɛnci. stcslovan.

oča || 'ɔča -e m *oče, moški, ki ima otroka*: 'Tan sta spa'lɔ '**ɔča** pa 'mati ... stcslovan.

olje || 'ɔlje -a s *mastna v vodi netopna tekočina, ki se pridobiva iz rastlin, živalskih maščob, nafte*: 'Ku:nta za 'ti:kivno pa 'bɛ:lo '**ɔlje**, 'žakel z 'meloj ... stcslovan.

omora || ɔ:'mɔra -e ž *omara, večji kos pohištvu, ki se odpira na sprednji strani, za shranjevanje oblek ali drugih stvari*: **ɔ:'mɔra** za 'çɔte je 'bi:la 'bɔle 'mala. [lat. *arnarium*]

ovačik || o'va:čik prisl. *drugače*: Beš'tɛk: 'žli:ce, 'vi:lce, 'nɔži so bi'li v 'mi:znici, çɛ: jo je 'miza 'mɛ:la, '**o'va:čik** pa f gre'dɛnci. stcslovan.

P

pijača || pi'ja:ča –e ž *živilo, pripravljeno za pitje, vino*: V piv'ni:ci pa je 'bi:ja 'p'lac za '**pi'ja:čo**, 'jesix, v 'zi:mi, pa še 'ja:buke, kram'pɛ:r, m'ɾkefco, 'ru:no, 'rɛpo ... stcslovan.

pisati || 'pi:sati 'pi:šen nedov. *s svinčnikom, peresom, kredo delati črke, številke navadno na gladki površini*: F 'kühji se je 'kühalo, 'jelo, g'lejalo tele'vizjo, pos'lü:šalo 'radjo, 'körtalo, š'telo 'knige, 'deča so se pri 'mizi vi'či:li, pa '**pi:sali**, ve'čer pa so se f 'kühji še 'mu:jvali. stcslovan.

pisker || 'pi:sker -kra m *lonec*: F gre'denci je 'bi:la f'sa po'so:dva: 'rejngle, sk'lède, '**pi:skri** ('vèki, 'ma:li), ri'gëlce, 'dü:kli, 'ša:lice, 'ku:pice, ta'lè:ri, ci'di:la, ki'xa:če, šle'fërke, va'lèk. [lat. *pistrina*]

pivnica || piv'ni:ca -e ž *stavba, prostor za pridobivanje in hranjenje vina; vinska klet*: V **piv'ni:ci** pa je 'bi:ja 'p'lac za pi'ja:čo, 'jesix, v 'zi:mi, pa še 'ja:buke, kram'pè:r, m'ŗkefco, 'ru:no, 'repo ... stcslovan.

plac || 'p'lac -a m *prostor, kraj*: V piv'ni:ci pa je 'bi:ja '**p'lac** za pi'ja:čo, 'jesix, v 'zi:mi, pa še 'ja:buke, kram'pè:r, m'ŗkefco, 'ru:no, 'repo ... [nem. *Platz*]

plota || p'loto -e ž *plošča, kovinski pokrov na peči*: Š'põrxeti so bi'li: na 'drva, 'mèli so 'vè:ko **p'loto**, pa še 'kõtel za 'tõplo 'võdo 'põ:lek. stcslovan.

polek || 'põ:lek prisl. *zraven*: Š'põrxeti so bi'li: na 'drva, 'mèli so 'vè:ko p'loto, pa še 'kõtel za 'tõplo 'võdo '**põ:lek**. Pslovan.

ponavodi || pona'võ:di prisl. *izraža ustaljenost dogajanja zaradi pogostega pojavljanja*: V f'saki 'kühji je 'bi:ja š'põrxet, gre'denca, 'miza – **pona'võ:di** z 'miznicõj, s'tõli ali pa k'lõ:p, 'diva:n, pa 'kõl'kišta za 'drva. Pslovan.

poslušati || pos'lü:šati pos'lü:šan nedov. *poslušati, zavestno, hote s sluhom zaznavati*: F 'kühji se je 'kühalo, 'jelo, g'lejalo tele'vizjo, **pos'lü:šalo** 'radjo, 'körtalo, š'telo 'knige, 'deča so se pri 'mizi vi'či:li, pa 'pi:sali, ve'čer pa so se f 'kühji še 'mu:jvali. stcslovan.

posodva || po'so:dva -e ž *posoda, votel predmet za prenašanje, hranjenje česa*: F gre'denci je 'bi:la f'sa **po'so:dva**: 'rejngle, sk'lède, 'pi:skri ('vèki, 'ma:li), ri'gëlce, 'dü:kli, 'ša:lice, 'ku:pice, ta'lè:ri, ci'di:la, ki'xa:če, šle'fërke, va'lèk. stcslovan.

predji || p're:dji -a -e prid. *sprednji, tisti, ki leži, je spredaj pred čim*: V f'saki 'xi:ši je 'bi:la 'küh:ja, š'pejza, š'tiblc, **p're:dja** 'xi:ša, 'zõdja 'xi:ša, pa 'du:gi 'furxaus, 'gõri 'nõxiš, s'põdi pa piv'ni:ca. Pslovan.

pun || 'pu:n -a -o prid. *poln, tisto, v katerem je toliko česa, kolikor lahko sprejme*: 'Miza je 'bila 'vèka pa 'du:ga, ve so 'nègda 'mèli li'djè '**pu:no** 'dèce. stcslovan.

prper || p'r'per -a m *popper, posušeno seme ali plodovi poprovca, ki se uporabljajo kot začimba*: 'Tü:di 'mela, 'sõ:l, 'cuker, **p'r'per**, ki'mi:n, 'mõst, 'zõbl, 'mlè:ko, pa 'jejsa so bili f gre'denci, pa 'tü:di 'küh:xinske 'cõte, pa bri'sõče, smo 'meli 'tan. [lat. *piper*]

R

radjo || 'radjo -a m *radio, naprava za oddajanje in sprejemanje električnih impulzov, signalov, po radijskih valovih*: F 'kühji se je 'kühalo, 'jelo, g'lejalo tele'vizjo, pos'lü:šalo '**radjo**, 'körtalo, š'telo 'knige, 'deča so se pri 'mizi vi'či:li, pa 'pi:sali, ve'čer pa so se f 'kühji še 'mu:jvali. [ang. *radio*]

rejngla || 'rejngla -e ž *kozica (posoda)*: F gre'denci je 'bi:la f'sa po'so:dva: '**rejngle**, sk'lède, 'pi:skri ('vèki, 'ma:li), ri'gëlce, 'dü:kli, 'ša:lice, 'ku:pice, ta'lè:ri, ci'di:la, ki'xa:če, šle'fërke, va'lèk. [nem. *Gernele*]

repa || 'repa -e ž *kulturna rastlina z velikimi listi ali njen beli omeseneli podzemeljski del*: V piv'ni:ci pa je 'bi:ja 'p'lac za pi'ja:čo, 'jesix, v 'zi:mi, pa še 'ja:buke, kram'pɛ:r, m'ɾkefco, 'ru:no, 'repo... cslovan.

robača || 'rɔbača -e ž *široka srajca iz domačega platna*: V 'jɔ:j so 'mɛli g'vant: x'lače, 'me:jce, 'rɔbače, 'jenke, 'sü:kje, 'fürtofe, št'rikače, pa s'pɔ:dji 'vɛ:š: 'gate, 'mejce, 'lejbiče, 'zɔkle, št'ü:nfe. [it. *roba*]

runa || 'ru:na -e ž *pesa, kulturna rastlina z velikimi iz korenike poganjajočimi listi ali njen omeseneli podzemeljski del*: V piv'ni:ci pa je 'bi:ja 'p'lac za pi'ja:čo, 'jesix, v 'zi:mi, pa še 'ja:buke, kram'pɛ:r, m'ɾkefco, 'ru:no, 'repo ... [nem. *Rune*]

S

skleda || sk'lɛda -e ž *večja, navadno okrogla posoda*: F gre'denci je 'bi:la f'sa po'sɔ:dva: 'rejngle, sk'lɛde, 'pi:skri ('vɛki, 'ma:li), ri'gɛlce, 'dü:kli, 'ša:lice, 'ku:pice, ta'lɛ:ri, ci'di:la, ki'xa:če, šle'fɛrke, va'lɛk. [lat. *scutella*]

sol || 'sɔ:l -i ž *bela kristalna snov, ki se uporablja za izboljšanje okusa, konzerviranje hrane*: 'Tü:di 'mela, 'sɔ:l, 'cuker, pɾ'per, ki'mi:n, 'mɔst, 'zɔbl, 'mlɛ:ko, pa 'jejca so bili f gre'denci, pa 'tü:di 'kü:xinske 'cɔte, pa bri'sɔče, smo 'meli 'tan. stcslovan.

spati || s'pa:ti s'pin nedov. *biti v stanju telesnega in duševnega počitka s popolnim ali delnim zmanjšanjem zavesti*: 'Tan sta **spa'lo** 'oča pa 'mati. cslovan.

spodi || s'pɔdi prisl. *spodaj, izraža položaj, ki je od določenega položaja v prostoru nižje*: V f'saki 'xi:ši je 'bi:la 'kü:hja, š'pejza, št'iblc, p'rɛ:dja 'xi:ša, 'zɔdja 'xi:ša, pa 'du:gi 'furxaus, 'gɔri 'nɔxiš, **s'pɔdi** pa piv'ni:ca. Pslovan.

stol || s'tɔl -a m *kos pohištva, navadno z naslonjalom, namenjen za sedenje ene osebe*: V f'saki 'kühji je 'bi:ja š'pɔrxet, gre'denca, 'miza – pona'vɔ:di z 'miznicɔj, **s'tɔli** ali pa k'lɔ:p, 'diva:n, pa 'kɔl'kišta za 'drva. stcslovan.

sukja || 'sü:kja -e ž *suknja, težko vrhnje moško oblačilo, ki sega navadno čez kolena in se spredaj zapenja*: V 'jɔ:j so 'mɛli g'vant: x'lače, 'me:jce, 'rɔbače, 'jenke, 'sü:kje, 'fürtofe, št'rikače, pa s'pɔ:dji 'vɛ:š: 'gate, 'mejce, 'lejbiče, 'zɔkle, št'ü:nfe. Pslovan.

Š

šalica || 'ša:lica -e ž *skodelica*: F gre'denci je 'bi:la f'sa po'sɔ:dva: 'rejngle, sk'lɛde, 'pi:skri ('vɛki, 'ma:li), ri'gɛlce, 'dü:kli, 'ša:lice, 'ku:pice, ta'lɛ:ri, ci'di:la, ki'xa:če, šle'fɛrke, va'lɛk. [nem. *Schale*]

šleferka || šle'fɛrka -e ž *zajemalka, priprava iz vbočenega dela in daljšega ročaja za zajemanje, premeščanje jedi*: F gre'denci je 'bi:la f'sa po'sɔ:dva: 'rejngle, sk'lɛde, 'pi:skri ('vɛki, 'ma:li), ri'gɛlce'dü:kli, 'ša:lice, 'ku:pice, ta'lɛ:ri, ci'di:la, ki'xa:če, šle'fɛrke, va'lɛk. [nem. *Schopfelein*]

špejza || š'pejza -e ž *shramba, prostor za shranjevanje živil*: V f'saki 'xi:ši je 'bi:la 'kü:hja, š'pejza, št'iblc, p'rɛ:dja 'xi:ša, 'zɔdja 'xi:ša, pa 'du:gi 'furxaus, 'gɔri 'nɔxiš, s'pɔdi pa piv'ni:ca. [nem. *spaihern*]

šporhet || š'pɔrxet -a m *štedilnik, naprava z železno ploščo za kuhanje in ogrevanje*: **Š'pɔrxeti** so bi'li: na 'drva, 'mɛli so 'vɛ:ko p'lɔto, pa še 'kɔtel za 'tɔplo 'vɔdo 'pɔ:lek. [nem. *Kochherd*]

šampet || š'ta:mpet -a m *postelja, kos pohištva, namenjen za ležanje, spanje*: V 'fprɛ:dji pa 'zɔdji 'xiši so bi'li **š'ta:mpeti**, pa ɔ:'mɔre za 'dɛco. [nem. stanbette]

šteti || š'tɛti š'tɛjen nedov. *brati, razpoznavati znake za glasove in jih vezati v besede*: F 'kühji se je 'kühalo, 'jɛlo, g'lejalo tele'vizjo, pos'lü:šalɔ 'radjo, 'kɔrtalo, **š'tɛlo** 'knige, 'dɛca so se pri 'mizi vi'či:li, pa 'pi:sali, ve'čɛr pa so se f 'kühji še 'mu:jvali. stcslovan.

štiblc || š'tiblc -a m *manjša, preprosta soba, navadno za spanje*: 'Pɔ:lek 'kühje je 'bi:ja **š'tiblc**. [nem. *Stube Zimmer*]

štrikač || š'trikač -a m *pleten pulover, pleteno vrhnje oblačilo, ki pokriva zgornji del telesa in se oblači čez glavo*: V 'jɔ:j so 'mɛli g'vant: x'lačɛ, 'me:jce, 'rɔbačɛ, 'jenke, 'sü:kje, 'fürtofe, **š'trikačɛ**, pa s'pɔ:dji 'vɛ:š: 'gate, 'mejce, 'lejbičɛ, 'zɔkle, š'tü:nfe. [nem. *stricken*]

štrozak || štro'zak -a m *slamjača, del posteljne opreme*: V š'tiblcɪ sta bi'lɔ d'vɔ 'vɛka š'tampeta s **štro'zakoma**, 'pɔtli že z mod'rɔcoma, 'tu:xanti, 'vu:jnkiši, v 'zi:mi tüdi 'gü:jami. [nem. *Strohsack*]

štünfe || š'tü:nfe -š'tü:nf ž mn. *hlačne nogavice*: V 'jɔ:j so 'mɛli g'vant: x'lačɛ, 'me:jce, 'rɔbačɛ, 'jenke, 'sü:kje, 'fürtofe, š'trikačɛ, pa s'pɔ:dji 'vɛ:š: 'gate, 'mejce, 'lejbičɛ, 'zɔkle, **š'tü:nfe**. [nem. *Štumpf*]

T

taler || ta'lɛ:r -a m *krožnik, nekoliko poglobljena, navadno okrogla posoda za serviranje hrane*: F gre'dɛnci je 'bi:la f'sa po'sɔ:dva: 'rejngle, sk'lɛde, 'pi:skri ('vɛki, 'ma:li), ri'gɛlce, 'dü:kli, 'ša:lice, 'ku:pice, **ta'lɛ:ri**, ci'di:la, ki'xa:čɛ, šle'fɛrke, va'lɛk. [nem. *Taller*]

tan || 'tan prisl. *tam, izraža viden, od govorečega razmeroma oddajen kraj, prostor nahajanja, dogajanja česa, na katerega se usmerja pozornost koga*: **Tan** sta spa'lɔ 'oča pa 'mati. Pslovan.

televizja || tele'vizja -e ž *televizija, sredstvo za prenašanje slik, negibnih ali gibajočih se bitij, stvari, skupaj z zvokom po radijskih valovih na daljavo*: F 'kühji se je 'kühalo, 'jɛlo, g'lejalo **tele'vizjo**, pos'lü:šalɔ 'radjo, 'kɔrtalo, š'tɛlo 'knige, 'dɛca so se pri 'mizi vi'či:li, pa 'pi:sali, ve'čɛr pa so se f 'kühji še 'mu:jvali. [ang. *television*]

tikvin || 'ti:kivn -a – o prid. *bučni, tak, ki je iz buč*: 'Ku:nta za **'ti:kivno** pa 'bɛ:lo 'ɔlje, 'žakel z 'melɔj ... cslovan.

topel || 'tɔpɛl -a -o prid. *tisti, ki ima zmerno visoko temperaturo ali vzbuja, povzroča občutek toplote*: Š'pɔrxɛti so bi'li: na 'dɾva, 'mɛli so 'vɛ:ko p'lɔto, pa še 'kɔtɛl za **'tɔplo** 'vɔdo 'pɔ:lek. stcslovan.

tuhant || tu'xant -a m *pernica, blazina za čez celo posteljo*: V š'tiblcɪ sta bi'lɔ d'vɔ 'vɛka š'tampeta s štro'zɔkoma, 'pɔtli že z mod'rɔcoma, **'tu:xanti**, 'vu:jnkiši, v 'zi:mi tüdi 'gü:jami. [nem. *Tuchent*]

tunka || 'tü:nka -e ž *posoda za mast ali zaseko, deža*: . V š'pejzi je 'bila 'tü:nka z 'mɛšom, pa **'tü:nka** za 'mɔst. [lat. *tunna*]

V

valek || va'leḱ -a m *valjar, navadno lesena priprava v obliki valja z dvema ročajema za valjanje testa*: F gre'denci je 'bi:la f'sa po'so:dva: 'rejngle, sk'lēde, 'pi:skri ('vėki, 'ma:li), ri'gėlce, 'dū:kli, 'ša:lice, 'ku:pice, ta'lė:ri, ci'di:la, ki'xa:če, šle'fėrke, **va'leḱ**. cslovan.

večer || ve'čėr -a m *del dneva ob sončnem zahodu*: 'Tan so bi'li: li'djė 'čė:li 'dė:n. F 'kühji se je 'kühalo, 'jėlo, g'lejalo tele'vizjo, pos'lü:šalo 'radjo, 'körtalo, š'tėlo 'knige, 'dėca so se pri 'mizi vi'či:li, pa 'pi:sali, **ve'čėr** pa so se f 'kühji še 'mu:jvali. stcslovan.

veki || 'vėki -a -o prid. *velik, tak, ki dosega visoko stopnjo glede na merljivo količino, razsežnost*: F gre'denci je 'bi:la f'sa po'so:dva: 'rejngle, sk'lēde, 'pi:skri ('**vėki**, 'ma:li), ri'gėlce, 'dū:kli, 'ša:lice, 'ku:pice, ta'lė:ri, ci'di:la, ki'xa:če, šle'fėrke, va'leḱ. stcslovan.

veš || 'vė:š -a m *spodnje perilo*: V 'jɔ:j so 'mėli g'vant: x'lače, 'me:jce, 'rɔbače, 'jenke, 'sü:kje, 'fürtofe, št'rikače, pa s'pɔ:dji '**vė:š**: 'gate, 'mejce, 'lejbiče, 'zɔkle, š'tü:nfe. [nem. *Wäsche*]

vilca || 'vi:lca -e ž *vilica, priprava iz rogljev in ročaja za nabiranje kosov hrane*: Bešt'ėk: 'žli:ce, '**vi:lce**, 'nɔži so bi'li v 'mi:znici, čė: jo je 'miza 'mė:la, o'va:čik pa f gre'denci. cslovan.

vičiti || vi'či:ti vi'či:n nedov. *učiti, s posredovanjem znanja usposabljati za opravljanje določenega dela, dejavnosti*: F 'kühji se je 'kühalo, 'jėlo, g'lejalo tele'vizjo, pos'lü:šalo 'radjo, 'körtalo, š'tėlo 'knige, 'dėca so se pri 'mizi **vi'či:li**, pa 'pi:sali, ve'čėr pa so se f 'kühji še 'mu:jvali. stcslovan.

voda || 'vɔda -e ž *naravna prozorna tekočina brez barve, vonja in okusa*: Š'pɔrxeti so bi'li: na 'dřva, 'mėli so 'vė:ko p'lɔto, pa še 'kɔtel za 'tɔplo '**vɔdo** 'pɔ:lek. stcslovan.

fsak || f'sak -a zaim. *vsak*: V '**f'saki** 'xi:ši je 'bi:la 'kū:hja, š'pejza, š'tiblc, p'rė:dja 'xi:ša, 'zɔdja 'xi:ša, pa 'du:gi 'furxaus, 'gɔri 'nɔxiš, s'pɔdi pa piv'ni:ca. stcslovan.

vujniš || 'vu:jnkiš -a m *vzglavnik, blazina za pod glavo*: V š'tiblcı sta bi'lɔ d'vɔ 'vėka š'tampeta s štro'zɔkoma, 'pɔtli že z mod'rɔcoma, 'tu:xanti, '**vu:jnkiši**, v 'zi:mi tüdi 'gü:jami. [madž. *vankos*]

Z

zima || 'zi:ma -e ž *del leta med jesenjo in pomladjo*: V š'tiblcı sta bi'lɔ d'vɔ 'vėka š'tampeta s štro'zɔkoma, 'pɔtli že z mod'rɔcoma, 'tu:xanti, 'vu:jnkiši, v '**zi:mi** tüdi 'gü:jami ... stcslovan.

zobl || 'zɔbl -a m *zaseka, prekajena ali neprekajena sesekljana, grobo mleta, začinjena s slanino*: 'Tü:di 'mela, 'sɔ:l, 'cuker, p'r'per, ki'mi:n, 'mɔst, '**zɔbl**, 'mlė:ko, pa 'jejca so bili f gre'denci, pa 'tü:di 'kū:xinske 'čɔte, pa bri'sɔče, smo 'meli 'tan. stcslovan.

zodji || 'zɔdji -a -o *zadnji, tisti, ki leži zadaj za čim*: V f'saki 'xi:ši je 'bi:la 'kū:hja, š'pejza, š'tiblc, p'rė:dja 'xi:ša, '**zɔdja** 'xi:ša, pa 'du:gi 'furxaus, 'gɔri 'nɔxiš, s'pɔdi pa piv'ni:ca. cslovan.

zokl || 'zokl -a m *nogavica, pleteno oblačilo za nogo*: V 'jɔ:j so 'mėli g'vant: x'lače, 'me:jce, 'rɔbače, 'jenke, 'sü:kje, 'fürtofe, št'rikače, pa s'pɔ:dji 'vė:š: 'gate, 'mejce, 'lejbiče, '**zɔkle**, š'tü:nfe. [nem. *Socke*]

zrje || z'rje -a s *zrnje, več zrn, zrna*: Na 'nɔxiši so 'mėli na'si:pano **z'rje**. stcslovan.

Ž

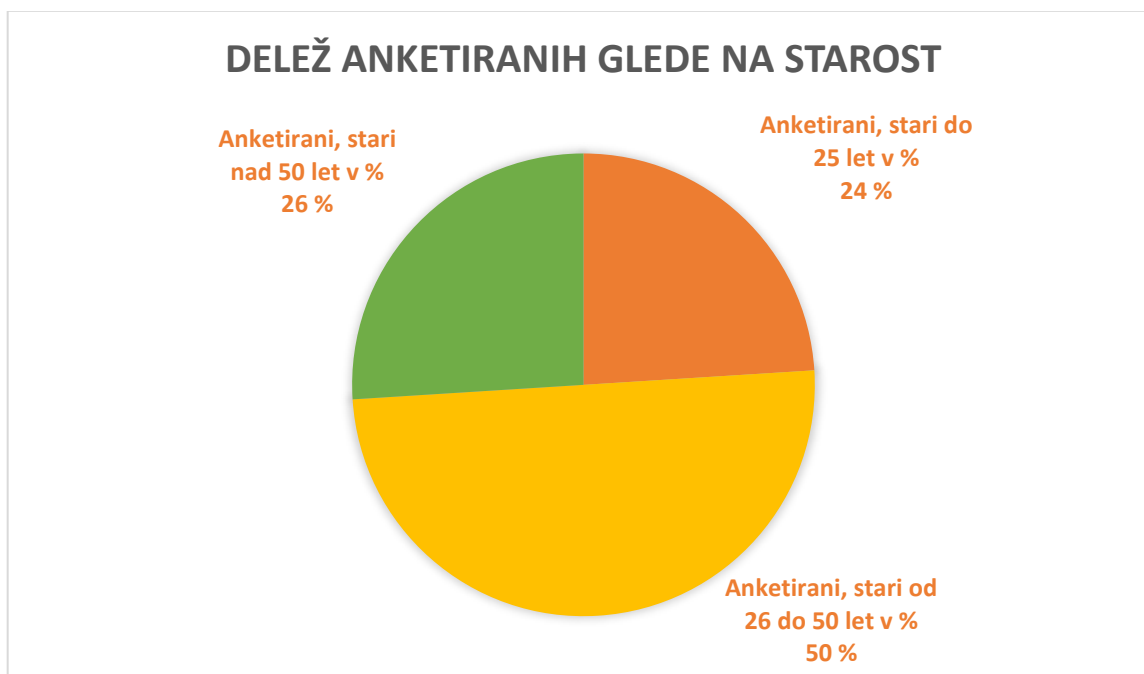
žakel || 'žakel -a m *vreča, priprava iz kosa tkanine, papirja, sešitega, zlepljenega na treh straneh, za shranjevanje, prenašanje česa drobnega, sipkega*: 'Ku:nta za 'ti:kivno pa 'bė:lo 'ɔlje, '**žakel** z 'meloj ... [nem. *Sackel*]

žlica || 'žli:ca -e ž *priprava iz daljšega ročaja in ovalnega vbočenega dela za dajanje v usta, zajemanja zlasti tekočih jedi*: Beš'tęk: **'žli:ce**, 'vi:lce, 'noži so bi'li v 'mi:znici, čę: jo je 'miza 'mę:la, o'va:čik pa f gre'dęci. cslovan.

4 Rezultati

Da bi preverila poznavanje in uporabo narečnih besed pri prebivalcih Krapja in okolice, sem izvedla spletno anketo. Ker sem želela ugotoviti poznavanje in uporabo besed v različnih starostnih skupinah ljudi, sem nekaj anket tudi natisnila in razdelila, da so postale dostopne tudi starejšim ljudem, ki nimajo dostopa do spleta ali ga ne uporabljajo. Anketo je rešilo 76 ljudi. Vsebovala je 41 vprašanj. V prvem vprašanju so se anketiranci uvrstili v tri starostne skupine. Nato sem preverila poznavanje 20 besed, ki jih je omenila informatorka v intervjuju in so se mi zdele zanimive. Besede so bile napisane v prleščini, anketiranci pa so morali zapisati njihovo knjižno sopomenko. Nato so se opredelili še glede uporabe (ali besedo v vsakdanjem govoru še uporabljajo). Težavnost besed sem poskusila stopnjevati od lahkih proti težkim. Kot lahke sem opredelila besede, ki jih še vedno pogosto slišim in poimenujejo predmete, ki so še danes v vsakdanji rabi. Kot težke pa sem določila besede, ki poimenujejo starinske predmete, ki jih več ne uporabljamo in so nam znani samo še s fotografij ali iz pripovedi starejših. V analizi me je zanimalo, koliko odstotkov vseh anketirancev in koliko odstotkov anketiranih iz določene starostne skupine še pozna pomen določene besede in ali jo še uporablja.

Pri prvem vprašanju (»V katero starostno skupino spadate?«) so anketiranci lahko izbirali med tremi starostnimi skupinami, in sicer do 25 let, od 26 do 50 let in nad 50 let. 24 % odstotkov anketiranih je starih 25 let ali manj, 50 % jih šteje od 26 do 50 let, 26 % pa jih je starejših od 50 let.

Graf 1: Delež anketiranih glede na starost

Drugo vprašanje je od anketirancev zahtevalo, da vpišejo knjižno besedo za »cuker«. Pravilen odgovor je bil »sladkor«. Pravilno je odgovorilo 92,6 % anketiranih. Pri tretjem vprašanju so anketiranci podali odgovor o uporabi

besede »cuker« v vsakdanjem govoru, 89,5 % jih besedo še uporablja, 10,5 % pa ne. Vsi anketiranci v skupinah do 25 let in od 25 do 50 let so poznali pomen besede »cuker«, knjižne sopomenke pa ni zapisalo 21,1 % anketiranih, ki so starejši od 50 let.

Pri četrtem vprašanju so anketiranci vpisovali knjižni pomen besede »jesih«. 95,5 % je napisalo pravilen odgovor – »kis«. V sklopu petega vprašanja je 86,6 % anketirancev odgovorilo, da besedo »jesih še vedno uporabljajo« v vsakdanji govorici. Pomen besede je poznalo 84,2 % anketiranih starejših od 50 let in vsi mlajši anketiranci.

Šesto vprašanje je anketirance spraševalo o pomenu besede »šporhet«, pravilen odgovor se je glasili »štedilnik«. Tako je odgovorilo 77,6 % anketirancev. Iz sedmega vprašanja je razvidno, da 87,7 % vprašanih besedo še uporablja v vsakdanjem govoru, 12,3 % pa ne. Pomen besede je pravilno zapisalo 86,7 % anketiranih mlajših od 25 let, 72,7 % starih od 26 do 50 let in 78,9 % starejših od 50 let.

Pri osmem vprašanju so morali anketirani morali vpisati knjižni pomen besede »güja«, to je »odeja«. Pravilen odgovor jih je zapisalo 93,9 %. S pomočjo odgovorov na deveto vprašanje sem ugotovila, da 72,7 % anketiranih to besedo v vsakdanji govorici še uporablja. Vsi anketirani, stari do 50 let, so poznali pravi pomen besede »güja«, prav tako kot 77,8 % starejših od 50 let.

Pri desetem vprašanju je bilo potrebno vpisati knjižno sopomenko za besedo »jenka«. Pravilen odgovor na vprašanje bi bil »krilo«. Tako se je odločilo 81,8 % anketiranih. 78,8 % pa besedo še uporablja v vsakdanji govorici, na kar sklepam po odgovorih na enajsto vprašanje. Pomen besede »jenka« pozna 60 % vprašanih, ki so mlajši od 25 let, 87,9 % starih od 26 do 50 let in 88,9 % starejših od 50 let.

Pri dvanajstem vprašanju sem spraševala po knjižnem pomenu besede »rejngla«. Pričakovan pravilen odgovor je »kozica« oziroma »posoda«. 71,1 % anketiranih je tak odgovor tudi zapisalo. Besedo v vsakdanji govorici še uporablja 78 % anketiranih. Med anketiranimi, ki so mlajši od 25 let, je pravilen odgovor zapisalo 81,8 %, 80 % tistih ki so se uvrstili v vmesno starostno skupino od 26 do 50 let, in 50 % tistih, ki so starejši od 50 let.

Štirinajsto vprašanje je zahtevalo vpis knjižnega pomena besede »kihača«, pravilen odgovor se je glasil »kuhalnica«, kar je poznalo 88,1 % vprašanih. Glede na odgovore na petnajsto vprašanje ugotavljam, da 93,2 % besedo »kihača« še uporablja v vsakdanjem govoru. 91,7 % vprašanih, mlajših od 25 let, je zapisalo odgovor »kuhalnica«, prav tako kot 93,1 % tistih iz srednje starostne skupine in 77,8 % starejših od 50 let.

Pri šestnajstem vprašanju so anketiranci razmišljali o knjižnem pomenu besede »beštek« in 95 % je zapisalo pravilen odgovor, ki se glasi »pribor«. Besedo v vsakdanji govorici še uporablja 81,4 % vprašanih. Vsi vprašani,

mlajši od 50 let, poznajo pomen besede »beštek«, prav tako kot 83,3 % vprašanih iz starostne skupine nad 50 let.

Pri osemnajstem vprašanju so anketiranci morali vpisati knjižni pomen besede »fürtof«, kar pomeni »predpasnik«. Pravilno je odgovorilo 88,1 % anketiranih. Kot kaže devetnajsto vprašanje, 74,6 % vprašanih besedo še uporablja v vsakdanji govorici. Pomen besede pozna 83,3 % mlajših od 25 let, 90 % v srednji starostni skupini in 88,2% starejših od 50 let.

Pod številko dvajset je bilo potrebno vpisati knjižni pomen besede »šstampet«, ki se glasi »postelja«. Tako je odgovorilo tudi 94,6 % vprašanih, 57,6 % pa besedo še uporablja v vsakdanji govorici. Pomen besede »šstampet« je poznalo 81,1 % tistih, ki spadajo v starostno skupino do 25 let, vsi vprašani, stari med 26 in 50 let, ter 94,4 % starejših od 50 let.

Dvaindvajseto vprašanje je zahtevalo zapis knjižnega pomena besede »vujnikiš,« pričakovan odgovor je »vzglavnik«. Pravilno je odgovorilo 81,3 % vprašanih, iz triindvajsetega vprašanja pa je razvidno, da besedo v vsakdanji govorici še uporablja 84,7 % vprašanih. Na dvaindvajseto vprašanje je pravilno odgovorilo 66,7 % mlajših od 25 let, 86,7 % vprašanih, starih od 26 do 50 let, in 77,8 % starejših od 50 let.

S štiriindvajsetim vprašanjem sem anketirance spraševala po knjižnem pomenu besede »nohiš«, kar pomeni »podstrešje«, kot je odgovorilo tudi 91 % vprašanih. 76,8 % besedo v vsakdanji govorici še uporablja. Vsi vprašani, mlajši od 25 let, poznajo pravilen odgovor na štiriindvajseto vprašanje, prav tako kot 96,6 % vprašanih, starih med 26 in 50 let, ter 77,8 % vprašanih, starih nad 50 let.

Anketiranci so pri šestindvajsetem vprašanju morali zapisati knjižni pomen besede »divan«, s sedemindvajsetim vprašanjem pa sem preverila še uporabo besede. Pomen besede, torej oblazinjeno ležišče brez stranic, pozna 76,7 % anketirancev, 33,9 % pa jih besedo še uporablja v vsakdanji govorici. Pravilen pomen besede »divan« je zapisala polovica vprašanih, mlajših od 25 let, 85,7 % tistih iz srednje starostne skupine in 77,8 % starejših od 50 let. Beseda divan že spada med težje besede, saj se ta kos pohištva danes zelo redko uporablja.

Osemindvajseto vprašanje je spraševalo po pomenu besede »furhaus«, 37,2 % je zapisalo »hodnik«, kar je tudi pravilen odgovor. 13,7 % besedo še uporablja v vsakdanji govorici, kar je razvidno iz odgovorov na devetindvajseto vprašanje. 25 % anketirancev, ki so mlajši od 25 let, pozna pomen besede »furhaus«. Prav tako pomen pozna tudi 32 % vprašanih, ki so stari med 26 in 50 let, ter 43,75 % tistih, ki so starejši od 50 let. V krapenski govorici se zelo pogosto za poimenovanje hodnika uporablja beseda »zól«, vendar je informatorka uporabila besedo »furhaus.«

Pri odgovoru na trideseto vprašanje je 57,1 % vprašanih zapisalo, da je knjižni pomen besede »gredenca« kos pohištva, podoben omari, kar je tudi pravilen

odgovor. V vsakdanji govorici besedo »gredenca« še uporablja 41,1 % vprašanih. Odgovor na trideseto vprašanje pozna 20 % vprašanih, mlajših od 25 let, 76 % tistih iz srednje starostne skupine in 61,1 % starejših od 50 let.

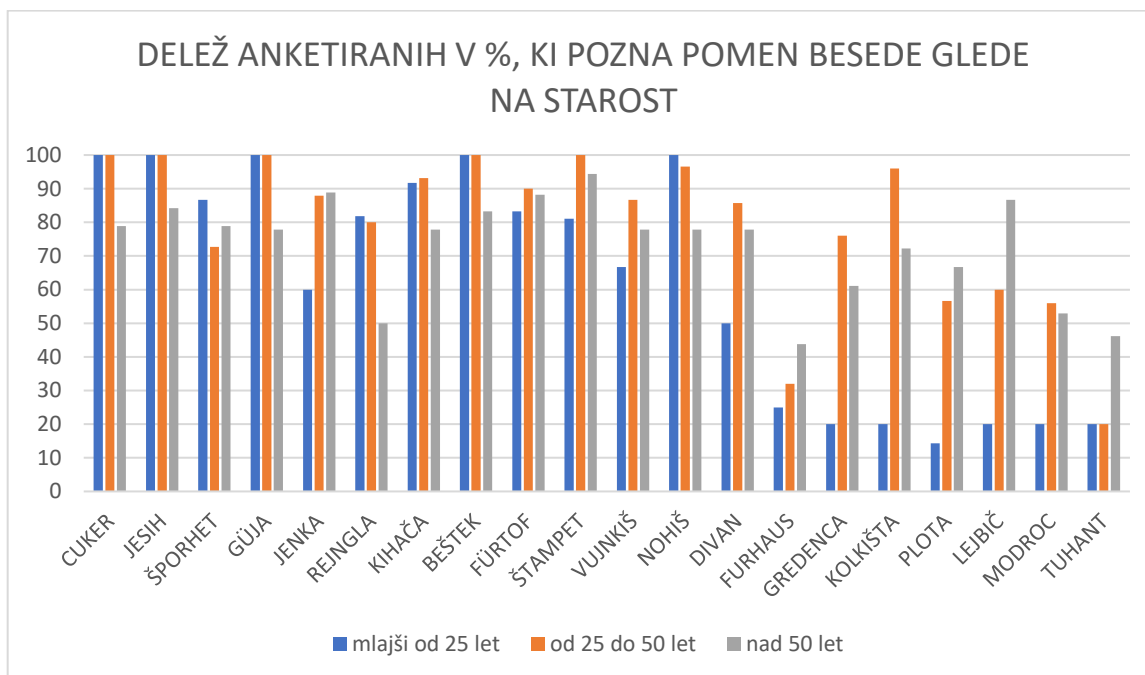
Dvaintrideseto vprašanje je zahtevalo knjižni pomen besede »kolkišta«. 75 % vprašanih je zapisalo »zaboj za drva«, kar je pravilen odgovor. Besedo v vsakdanji govorici uporablja 55,8 % anketirancev, kar dokazujejo odgovori na triintrideseto vprašanje. Pomen besede »kolkišta« je pravilno vpisalo 20 % anketiranih, ki so mlajši od 25 let, 96 % starih od 26 do 50 let in 72,2 % tistih, ki so starejši od 50 let.

48 % anketiranih je poznalo knjižni pomen besede »plota«, torej so na štiriintrideseto vprašanje odgovorili s »plošča«. Besedo v vsakdanjem govoru še uporablja 48,1 % anketiranih. 14,3 % mlajših od 25 let ve, kaj je »plota«, prav tako tudi 56,6 % vprašanih, ki se uvrščajo v srednjo starostno skupino, in 66,7 % starejših od 50 let.

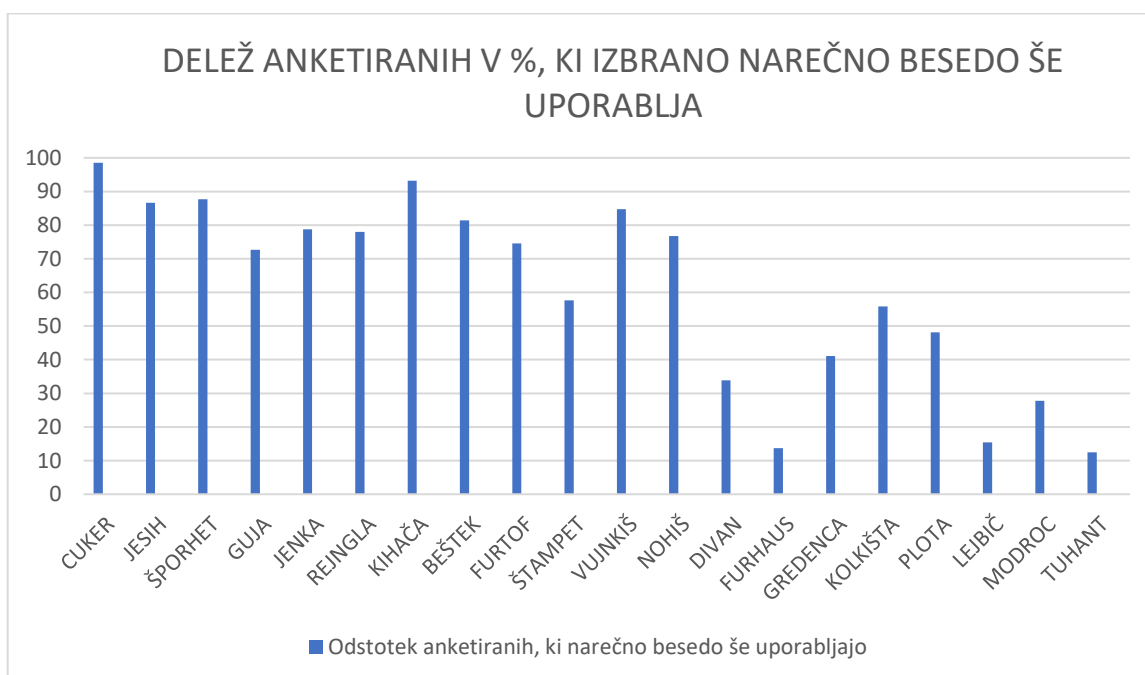
Iz šestintridesetega vprašanja je razvidno, da knjižni pomen besede »lejbič« še pozna 57,6 % vprašanih, ki so zapisali odgovor »modrc«. 15,4 % besedo še uporablja v vsakdanji govorici. 20 % vprašanih, ki so stari manj kot 25 let, pozna odgovor na šestintrideseto vprašanje. Pridružuje se jim še 60 % anketirancev, uvrščenih v srednjo starostno skupino, in 86,7 % starejših od 50 let.

Osemintrideseto vprašanje je preverjalo poznavanje knjižnega pomena besede »modroc«, ki je »vzmetnica, jogi«, kot je odgovorilo 46,2 % vprašanih. 27,8 % anketirancev besedo še uporablja v vsakdanjem govoru, kar sem razbrala iz rezultatov devetintridesetega vprašanja. Pravilen pomen besede »modroc« je zapisalo 20 % mlajših od 25 let, 56 % tistih, ki so stari med 26 in 50 let, ter 52,9 % starejših od 50 let. Tudi beseda »modroc« spada med tako imenovane težje besede, saj se predmet, ki ga poimenuje, ne uporablja več.

Štirideseto vprašanje sprašuje po knjižnem pomenu besede »tuhant«, kar pomeni »pernica, blazina napolnjena s perjem«, kot je odgovorilo 27 % vprašanih, besedo v vsakdanji govorici še uporablja 12,5 %, kar sem ugotovila s pomočjo odgovorov na zadnje, enainštirideseto vprašanje. 20 % mladih ve kaj je pomeni beseda »tuhant«, tudi v srednji starostni skupini je bilo pravilnih 20 % odgovorov ter 46,2 % v starostni skupini nad 50 let. Zaradi zelo redke uporabe »tuhanta« tudi ta beseda spada med težje besede.

Graf 2: Delež anketiranih v %, ki pozna pomen besede glede na starost

Graf 3: Delež anketiranih v %, ki izbrano narečno besedo še uporabljajo

5 Zaključek

Glede na rezultate mojega raziskovanja lahko zaključim naslednje:

1. Hipoteza: Večina prevzetih besed iz krapenskega govora izhaja iz nemščine.

Hipoteza 1 je potrjena.

Slovarček zajema 119 besed, od tega je 49 prevzetih besed, ostale so domače, in sicer 30 jih je starocerkvenoslovanskega izvora, 10 cerkvenoslovanskega, 28 praslovanskega in 2 slovanskega. Med prevzetimi je 29 besed iz nemščine, 10 iz latinščine, 7 iz italijanščine, 2 sta angleški in 1 iz madžarščine.

2. Hipoteza: Ljudje iz Krapja in okolice še poznajo pomen večine izbranih narečnih besed.

Hipoteza 2 je potrjena.

V anketi sem preverjala poznavanje pomena dvajsetih izbranih narečnih besed. Anketirani so poznavanje narečne besede potrdili tako, da so zapisali njeno knjižno sopomenko. Rezultati ankete so pokazali, da več kot polovica anketiranih pozna 17 narečnih besed, torej pozna njihove knjižne sopomenke.

3. Hipoteza: Ljudje iz Krapja in okolice izbrane narečne besede redko uporabljajo v svojem vsakdanjem govoru.

Hipoteza 3 je ovržena.

Za vsako izbrano besedo sem s pomočjo ankete preverila, ali narečno besedo anketiranci še uporabljajo v vsakdanjem govoru. 13 narečnih besed v vsakdanjem govoru še uporablja več kot polovica vprašanih. Anketirani večinoma ne uporabljajo več besed za predmete, ki se dandanes ne uporabljajo več.

4. Hipoteza: Poznavanje in uporaba narečnih besede v vsakdanjem govoru se s starostjo anketirancev sorazmerno zvišuje.

Hipoteza 4 je ovržena.

Poznavanje pomenov narečnih besed se sorazmerno s starostjo zvišuje v petih od skupno dvajsetih primerov, uporaba pa v sedmih primerih od skupno dvajsetih. Na rezultat je v skupini anketiranih, starih nad 50 let, verjetno vplivalo nerazumevanje vprašanja, saj so štirje anketiranci na vsa vprašanja odgovorili z enako narečno besedo, po kateri sem spraševala, kar je pomembno vplivalo na rezultat. Pri narečnih besedah, ki se manj uporabljajo, je poznavanje le-teh višje sorazmerno s starostjo vprašanih.

Ugotovimo lahko, da Krapenčani v vsakdanjem govoru še vedno uporabljamo pretežno narečne besede, ne glede na starost. V nekaterih primerih je bilo poznavanje narečnih besed pri mladih do 25 let celo višje kot pri starejših nad

50 let. V pozabo tonejo le narečne besede, ki poimenujejo predmete, ki se ne uporabljajo več.

6 Viri in literatura

- [1] M. Koletnik, *Slovenskogoriško narečje*. Maribor: Filozofska fakulteta, 2001.
- [2] M. Kotnik, *Panonsko lončarsko in kmetijsko izrazje ter druge dialektološke razprave*. Maribor: Filozofska fakulteta, 2008.
- [3] M. Kotnik, *Medjezikovni stiki v besedju iz pomenskega polja kmetija v slovenskogoriškem narečju*. Maribor: Filozofska fakulteta, 2015.
- [4] Z. Zorko, *Narečjeslovne razprave o koroških, štajerskih in panonskih govorih*. Maribor: Filozofska fakulteta, 2009.
- [5] Z. Zorko, *Haloško narečje in druge dialektološke študije*. Maribor: Filozofska fakulteta, 1998.
- [6] F. Bezljaj, *Etimološki slovar slovenskega jezika (A–J)*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1977.
- [7] F. Bezljaj, *Etimološki slovar slovenskega jezika (K–O)*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1977.
- [8] F. Bezljaj, *Etimološki slovar slovenskega jezika (P–S)*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1977.
- [9] F. Bezljaj, *Etimološki slovar slovenskega jezika (Š–Ž)*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 1977.
- [10] M. Pleteršnik, *Slovensko-nemški slovar (A–O)*. Založba ZRC, ZRC SAZU, 2006.
- [11] M. Pleteršnik, *Slovensko-nemški slovar (P–Ž)*. Založba ZRC, ZRC SAZU, 2006.
- [12] A. Serec in G. Šoster, *Ljutomer, osrčje Prlekije*. Ljutomer: Prleška razvojna agencija, 2007.
- [13] M. Kolarič, *Svet med Muro in Dravo. Prleško narečje*. Maribor: Obzorje, 2008.
- [14] M. Gerečnik in Ž. Ciglarič, *Babica, me ti sploh razumeš?* 2014. Dostopno na naslovu: https://bistra.si/images/raziskovalne-naloge/2014/Babica_me_ti_sploh_razume%c5%a1.pdf (pridobljeno: 11. 1. 2022)
- [15] V. Smole, *Ko narečje v družini zamre*. 2016. Dostopno na naslovu: <https://centerslo.si/wp-content/uploads/2016/10/Smole.pdf> (pridobljeno: 12. 1. 2022)
- [16] N. Kukolj, *Vinogradniško besedje v Krapenski govorici*. Maribor: Filozofska fakulteta, 2011.

6.1. Viri slik

Slika 1: osebni arhiv

Slika 2: N. Kukulj, Vinogradniško besedje v Krapenski govorici. Maribor: Filozofska fakulteta, 2011.

Slika 3: N. Kukulj, Vinogradniško besedje v Krapenski govorici. Maribor: Filozofska fakulteta, 2011.

7 Prilogi

7.1 Intervju

Intervju sem opravila z 92 letno prebivalko vasi Krapje – gospo Elizabeto Magdič. Pogovarjale sva se o prostorih in predmetih v kmečkih hišah.

Pozdravljeni!

Pripravljam seminarsko nalogo o narečnih naših domačih narečnih besedah. Rada bi izvedela, kako ste nekoč poimenovali prostore v hiši in različne predmete, ki so se nahajali v določenem prostoru. Hvala, da za pomoč pri seminarski nalogi.

1. Kakšne so bile nekoč kmečke hiše in katere prostore so imele?

'Negda so bi:le 'kmę:čke 'xi:še 'bōle 'niske, pa 'du:ge. V f'saki 'xi:ši je bi:la 'kü:hja, š'pejza, š'tiblc, p'rę:dja 'xi:ša, 'zō:dja 'xi:ša, pa 'du:gi fur'xaus, 'gōri 'nōxiš, s'pōdi pa piv'nica.

2. Kateri je bil osrednji prostor vsake hiše in čemu je bil namenjen (kaj vse so v njem počeli)? in kako je bil opremljen (kakšno pohištvo ali predmeti so se nahajali v njem)?

G'lōvna je bila 'kü:hja. 'Tan so bi'li li'dje 'cę:li 'dę:n. F 'kü:hji se je 'kühalo, 'ję:lo, g'lejalō tę:lę:'vizjo, pos'lü:šalō 'radjo, 'kō:rtalō, š'tęlō 'knigę, 'dęca so se pri 'mizi vi'či:li, pa 'nalōgō 'pi:sali, ve'čęer pa so se f 'kü:hji še'mujvali.

3. Kako je bila opremljena kuhinja (kakšno pohištvo ali predmeti so se nahajali v njej)

V f'saki 'kü:hji je 'bi:ja š'pōrxet, kre'dę:nca, 'miza – pona'vō:di z miz'nicōj, s'tōli ali pa k'lō:p, di'va:n, pa kōl'kišta za 'drva. š'pōrxeti so 'bi:li na 'drva, 'mę:li so 'vę:ko p'lōto, pa še 'kōtel za 'tōplo 'vō:do 'pō:lek. F kre'dę:nci je 'bi:la fsa po'sō:dva: 'rę:jngle, sk'lę:de, 'piskri ('vę:ki, 'mali), ri'gęlce'dü:kli, 'ša:lice, 'ku:pice, ta'lę:ri, ci'di:la, ki'xa:če, šle'fęrke, va'lęk. Beš'tęk: 'žli:ce, 'vi:lce, 'nōži so bi'li v 'mi:znici, če jo je 'miza 'męla, o'va:čik pa f kre'dę:nci. 'Tü:di 'mę:la, 'sō:l, 'cu:ker, pr'per, ki'mi:n, 'mō:st, 'zō:bl, 'mlę:ko, pa 'jejca so bili f kre'dę:nci, pa 'tü:di ku'xi:nske 'cōte, pa bri'sō:če, smo 'meli tan.

'Miza je bila 'vę:ka pa 'du:ga, ve so 'n ę:gda 'meli li'dje 'pu:no 'dęce. F 'kü:hji je 'bi:ja tüdi 'di:van, na 'kęren so ve'čęer g'lejali tele'vi:zjo, 'lęhko pa je tüdi š'tō: s'pa: na jen.

4. Kateri so še bili ostali prostori in kako so bili opremljeni?

'Pō:leg 'kü:hje je 'bi:ja š'tiblc. 'Tan sta spa'lō 'ō:ča pa 'mati. V š'tiblc sta'bi:lō 'd'vō 'vę:ka š'tampeta s stro'žō:koma, 'potli že z mod'rocōma, tu'xa:nti, vujn'ki:ši, v 'zimi tudi 'gü:jami. O'mō:ra za 'cōte je 'bi:la 'bōle 'mala. V 'jō:j so 'meli gv'a:nt: x'lače, 'mę:jce, 'rōbače, 'ję:nke, 'sü:kje, fur'tohe, š'tri:kače, pa s'pō:dji 'vę:š: 'gate, "mę:jce, 'lę:jbiče, 'zokle, š'tü:fe. V 'fprę:dji pa 'zō:dji 'xi:ši so bi'li 'š'tampeti, pa O'mō:e za 'dęco. V š'pę:jzi je bila 'tü:nka z 'mesom, pa 'tünka za 'mō:st. 'Ku:nta za 'ti:kivno pa 'bę:lo 'ōlje, 'žakel z 'mę:loj, ...

Na no'xi:ži so 'męli na'si:pano z'rje. V piv'ni:ci pa je 'bi:ja 'p'lac za pi'ja:čo, 'jęsix, v 'zi:mi, pa še 'ja:buke, kram'pę:r, m'rķefco, 'ru:no, 'repo...

Hvala za vaše odgovore in pomoč pri seminarski nalogi.

7.2 Anketa

Pozdravljeni! Sem dijakinja 3. letnika GFML in raziskujem poznavanje in uporabo krapenske govornice v vsakdanjem govoru. Prosim, če si vzamete nekaj minut in rešite anketo o poznavanju in uporabi narečnih besed.

Q1 - V katero starostno skupino spadate?

- do 25 let
- od 26 do 50 let
- nad 50 let

Q2 - Vpišite pomen naslednjih besed, če ga poznate in označite, ali jih še uporabljate v vsakdanjem govoru ali pa raje uporabljate druge izraze.

Q3 - Vpišite pomen besede "CUKER".

Q4 - Ali besedo "CUKER" še uporabljate v vsakdanjem govoru?

- DA
- NE

Q5 - Vpišite pomen besede "JESIH".

Q6 - Ali besedo "JESIH" še uporabljate v vsakdanjem govoru?

- DA
- NE

Q7 - Vpišite pomen besede "ŠPORHET".

Q8 - Ali besedo "ŠPORHET" še uporabljate v vsakdanjem govoru?

- DA
- NE

Q9 - Vpišite pomen besede "GÜJA".

Q10 - Ali besedo "GÜJA" še uporabljate v vsakdanjem govoru?

- DA
- NE

Q11 - Vpišite pomen besede "JENKA".

Q12 - Ali besedo "JENKA" še uporabljate v vsakdanjem govoru?

DA

NE

Q13 - Vpišite pomen besede "REJNGLA".

Q14 - Ali besedo "REJNGLA" še uporabljate v vsakdanjem govoru?

DA

NE

Q15 - Vpišite pomen besede "KIHAČA".

Q16 - Ali besedo "KIHAČA" še uporabljate v vsakdanjem govoru?

DA

NE

Q17 - Vpišite pomen besede: "BEŠTEK".

Q18 - Ali besedo "BEŠTEK" še uporabljate v vsakdanjem govoru?

DA

NE

Q19 - Vpišite pomen besede "FÜRTOF".

Q20 - Ali besedo "FÜRTOF" še uporabljate v vsakdanjem govoru?

DA

NE

Q21 - Vpišite pomen besede "ŠTAMPET".

Q22 - Ali besedo "ŠTAMPET" še uporabljate v vsakdanjem govoru?

- DA
- NE

Q23 - Vpišite pomen besede "VUJNKIŠ".

Q24 - Ali besedo "VUJNKIŠ" še uporabljate v vsakdanjem govoru?

- DA
- NE

Q25 - Vpišite pomen besede "NOHIŠ".

Q26 - Ali besedo "NOHIŠ" še uporabljate v vsakdanjem govoru?

- DA
- NE

Q27 - Vpišite pomen besede "DIVAN".

Q28 - Ali besedo "DIVAN" še uporabljate v vsakdanjem govoru?

- DA
- NE

Q29 - Vpišite pomen besede "FURHAUS"

Q30 - Ali besedo "FURHAUS" še uporabljate v vsakdanjem govoru?

- DA
- NE

Q31 - Vpišite pomen besede "GREDENCA".

Q32 - Ali besedo "GREDENCA" še uporabljate v vsakdanjem govoru?

- DA
- NE

Q33 - Vpišite pomen besede "KOLKIŠTA".

Q34 - Ali besedo "KOLKIŠTA" še uporabljate v vsakdanjem govoru?

DA

NE

Q35 - Vpišite pomen besede "PLOTA".

Q36 - Ali besedo "PLOTA" še uporabljate v vsakdanjem govoru?

DA

NE

Q37 - Vpišite pomen besede "LEJBIČ".

Q38 - Ali besedo "LEJBIČ" še uporabljate v vsakdanjem govoru?

DA

NE

Q39 - Vpišite pomen besede "MODROC".

Q40 - Ali besedo "MODROC" še uporabljate v vsakdanjem govoru?

DA

NE

Q41 - Vpišite pomen besede "TUHANT".

Q42 - Ali besedo "TUHANT" še uporabljate v vsakdanjem govoru?

DA

NE

Odgovorili ste na vsa vprašanja v tej anketi. Hvala za pomoč in sodelovanje.